

שופתי ה'ן

מטרתנו: להאיר עניי מבקשי ה', לסייע ליבנם בעסקי פנימיות תורת החסידות
במושגת רבינו הבעל שם טוב ותלמידיו הקדושים
ולדעת את המעשה אשר יעשו לקיים מצוות ה' באופן הראוי ובכוונה נכונה

יצא לאור על ידי



חן החסידות

ביאור מאמר אחד מספרי חסידות
עם הקדמות וכללים מספרי שפתי חן, וביאור משולב

ספר השבוע:

אמרי נועם (פ' נשא אות ה')

הקדמות וכללים

(א) עשר ספירות: השי"ת ברא עשר ספירות קדושות להנהיג בהם את העולם, שהם: כתר חכמה בינה, חסד גבורה תפארת, נצח הוד יסוד מלכות.¹ והם מתחלקים לארבעה, כנגד ארבע אותיות דשם הוי"ה, כזה: חכמה [אות י'], בינה [אות ה'], תפארת הכולל ששה קצוות הגי'ת נה"י [אות ו'], ומלכות [אות ה].²

(ב) תפארת ומלכות: עיקר הנהגת העולם הזה הוא על ידי ספירת תפארת ומלכות, הנקראים קוב"ה ושכינתיה, תפארת הוא בחינת זכר דוגמא לאדם התחתון, ומלכות היא בחינת נוקבא דוגמא לאם הבנים שמקבלת מבעלה צרכי הבנים ומגדלתם, וכיון שהן תפארת והן מלכות הם הנהגה שלימה, לכן בהכרח שיש בכל אחת מהן 'קומה שלימה' של עשר ספירות הכולל כל קומת האדם. והם נקראים בשם זעיר אנפין (תפארת) ונוקביה (מלכות).³

(ג) המשכת המוחין: מתחילה ברא השי"ת קומת תפארת ומלכות חסרים בלי מוחין [הג' ראשונות שלהם - חכמה, בינה, דעת], וכל מציאותם לא היה אלא השבע מדות חג"ת נה"ם בלבד, כדוגמת ילד קטן שאין לו שכל ומוחין [חב"ד], ובאופן זה אי אפשר להיות יחוד בין תפארת ומלכות, כמו ילד קטן שאינו ראוי לנישואין עד שיוגדל. והוא כל עבודתנו בתורה ומצוות להמשיך הארת המוחין ולהשלים קומתם לעשר ספירות, עד שנעשה בכח זה היחוד הגדול והקדוש למעלה בקוב"ה ושכינתיה.⁴

(ד) סדר התפילה: כל התפילה מתחילה ועד סופה מסודר בסדר מיוחד ומדויק, על זה האופן, בקרבנות עולים בעולם העשיה, בפסוקי דזמרא בעולם היצירה, בברכת יוצר בעולם הבריאה, ובקריאת שמע ותפלת עמידה כבר עומדים בעולם האצילות, ושם ממשכים המוחין (חב"ד) לתפארת ומלכות, ונגדלים קומתם בעשר ספירות שלימות.⁵

חן המקור

א. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה א, ובהקדמה ב, ובהקדמה ג. ג. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה ז, ושם הקדמה כו עמ' תפה, וע"ע שם באות ג. ד. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה ז אות יט. ה. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה ט. ו. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה יא. ז. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה יא עמוד וכו'-רכה, וע"ע הקדמה כא עמוד שצג-שצד ושם באות חכ.

חן השבוע

מאמר התבוננות בענין הפרשה והזמן

שבת נאך שבועות

מתאמרא בשם צדיקים, שהשבת אחר שבועות נקרא בשם שבת נאך שבועות, היינו שהשבת הזה שייך עוד אל חג השבועות, ואמר הר"ק רבי אהרן מבעלזא זלה"ה הטעם על פי מה דאיתא בשו"ת הרדב"ז (ח"ו ב' אלפים קעח), שבשלש רגלים באו כל ישראל ליראות את פני ה' בבית המקדש, ואחד מעיקר הזמנים המיוחדים של החג שעליה השתוקקו כל ישראל, היתה בשבת שבתוך החג, שבאותה השבת התאספו רבבות אלפי ישראל אל בית המקדש אחר צהריים, ברצונם לראות את ה'מצב' של העלאת לחם הפנים החדש והורדת הישן, ואז הגביהו הכהנים את שלחן הטהור ממקומה, ומשכוהו מעט לצד פתח ההיכל כדי שיראו אותה מרחוק, ואז הכניסו את לחם הפנים החדש והוציאו את הישן, והראו לכל עולי רגלים שהגם שכבר עברו שמונה ימים מעת שהונח הלחם על השלחן, עדיין הוא חם כאילו עתה יצא מהתנור, ושעולה ממנו עשן גדול עד שנראה למרחוק, והכריזו הכהנים ראו חבתכם לפני המקום, ותדעו שהקב"ה עושה נס זה כדי להראות שאתם חביבים לפניו, ומעמד הזה היה חיזוק גדול לבני ישראל.

והנה בפסח וסוכות שהחג בעצמו שבעת ימים היו נשאים ממילא בירושלים גם בשבת, כי אז יש שבת בתוך החג, אכן בחג השבועות שהוא רק יום אחד, וביום השני כבר יכולים ליסע הביתה, עם כל זה היו כל החסידים ואנשי מעשה מתעכבים בירושלים להשאר גם על שבת שלאחר החג כדי לראות את הנס, לידע ולהרגיש קרבת וחיבת ה', ולכן נקרא השבת הזה שבת נאך שבועות שהוא עוד שבועות, כי המשיכו והאריכו את היום טוב שבועות ולא רצו לנסוע הביתה עד שיזכו לראות חיבת ה', עד כאן דברי קדשו.

ובכן בשבת הזה שהוא לבני חוץ לארץ 'שבת נאך שבועות', כי עדיין מאריכים את ימי החג, ועדיין מחזיקים בתוקף את הרושם הנפלא של יום הגדול והנורא, שהרכיב ה' את כל צבא מרום וכולם כאחד ירדו לעולם הזה לראות איך בני ישראל מקבלים מחדש באהבה וברצון את התורה הקדושה והחביבה, לכן יש עדיין עוד זמן להתבונן בענין קבלת התורה. הנה כולנו אמרנו הסדר של 'תיקון ליל שבועות', ובין השאר אומרים שם את כל תרי"ג מצוות, וידוע

הקדמה

תוספות שבת הוא בושא:

כשמדברים ממצות תוספות שבת, יש לכאורה להקשות, דהלא זה רק הוספת של איזה מינוטין, ומה שייך לעשות באלו הרגעים האחדים שמקדים אל השבת, לזה מתרץ רבינו בעל סידורו של שבת זלה"ה שעיקר ההכנה הוא בושא, להתבייש מקדושת השבת המתקרב ובא, וזה ההכנה אינו נמשך זמן רב, כי בושא יכול להיות ברגע אחד, אך צריך להיות בושא באמת, כמו שיבאר בהמשך.

דהנה אם האדם יודע שבמשך ששת ימי המעשה המרה חס ושלום את פי ה', ועשה מה שלא היה לו לעשות, או לא עשה מה שהיה צריך לעשות, אין צריכין להסביר כלל מהו ענין התשובה, כי הם ידועים חרטה עזיבה קבלה, וזה חיוב המוטלת על האדם, ובכל רגע שמקדימו הוא עושה טובה לנפשו, אכן אפילו מי שהיה צדיק בכל השבוע ולא עבר על שום איסור, לא על דאורייתא ולא על דרבנן, וגם לא העלים עיניו מכל מה שמוטל עליו לעשות, עם כל זה צריך לחשוב מחשבות איך להתקרב אל ה' לקראת השבת.

שבת וחול - רשות היחיד ורשות הרבים:

הטעם, כי לא די לאדם שאינו עושה עבירה נגד רצון ה', כי כן חובת כל היצורים ליידח כל מחשבה דיבור ומעשה אל השי"ת באחדות גמורה, ואם עשה איזה דבר אפילו במחשבה שלא לשם שמים, צריך לשוב גם על זה.

והזמן לתשובה זו הוא דייקא ערב שבת, כי יום השבת נקרא רשות היחיד וימי החול נקראים רשות הרבים, 'רשות היחיד' היינו יחודו של עולם, וזה האיש שכל המחשבות שלו מיוחדים לעשות רצון ה' בשלימות, הוא אוכל כיון שכן צוה ה' שיקבל מזה כח לעבוד את ה' ולעשות מה שצריך לעשות בזה העולם, וכן בשינה

ספר סידורו של שבת (שורש הראשון ענף ג - המשך עלה ד)

מכין לתת מרגוע לגופו שיוכל להתחדש למחר בכוחות חדשות לעבודתו יתברך, וכן בכל ענין, איש כזה נמצא ברשות היחיד, כי כל פעולותיו מגיעים אל יחודו יתברך, וזה מחשבה.

'דיבור' מובן מעצמו, שכל הדיבורים שלו אפילו בעניני עולם הזה הכל יגיע בסופו אל השי"ת, כמו דאיתא בשלחן ערוך (אורח חיים סימן רל"א) שכל מעשיך יהיו לשם שמים, וכל שכן 'מעשה' שתכלית כל מעשיו יהיה להגיע אל ה'.

אבל כשיש לאדם איזה מחשבה דיבור ומעשה שלא הגיע בסופו אל השי"ת, דהיינו שלא יצא ממנה איזה מצוה או איזה רצון ה' אפילו בעקיפין, רק סתם הבלי עולם הזה בלי תועלת רוחני, אזי נקרא הענין הזה בשם סטרא אחרא. - ויש לדעת, שכשאומרים 'סטרא אחרא' אין הכוונה על כוחות הרע של עמלק וכדומה, רק הכוונה על פעולות פשוטות בעניני הבלי העולם שאין מגיע מהם כוונה להשי"ת, שבוה יוצא הענין מרשות יחידו של עולם, וממילא הוא נמצא על צד השוני, ושם כבר יוכל להפגש עם כוחות הרעות של עמלק, העומדים חוץ לחומת הקדושה וחורקים שניהם לבלוע את כל הקדושה, לכן צריך כל איש יהודי להשתדל להיות יהודי במחשבה דיבור ומעשה, שהכל יגיע בסופו להשי"ת.

וכיון שיום השבת הוא יומו של הקב"ה, צריך כל אחד לבטל כל השיעבודים אל חיצוניות העולמות, ולשעבד עצמו לגמרי להשי"ת, כדי ליכנס בטהרה אל השבת שהוא 'רשות היחיד' יחידו של עולם, לכן יש בשבת קודש איסור הוצאה מרשות לרשות, כי ביום הזה מאיר אור ה' על כל העולם, ואין שום רשות אחר בעולם.

מה שאין כן בימי החול שעולם כמנהגו נוהג, וצריכין לעסוק בעניני הטבע וצרכי משא ומתן, שבהם מסתתר ומתעלם אור ה', ויש שם ריבוי מחשבות לכל

המשך במעור ג

אמרי נועם (פ' נשא אות ה')

המשבת המזחין דמקיפין ב'ברכת כהנים'

תוכן הענין: בברכת כהנים צריכין להמשיך ד' מוחין דמקיפין, 'חכמה, בינה, עיטרא דחסידים' על ידי הכהנים, ו'עיטרא דגבורות' על ידי הקהל

בפסוק פה תִּבְרְכוּ אֶת צְנִי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם (ו' כג). ופירש רש"י ז"ל, אֲמֹר כמו זְכוּר אֲמֹר.

הנה מבוואר צדכני האר"י ז"ל (שעה"כ חזקת העמידה דיוט ט) אשר כהנים צנכתם היו לריכיס להמשיך אורות מקיפין, הנכללין בארבע מוחין, א] מוקף דחכמה ב] ומקיף דבינה, ותרין עטרין ג] מוקף דעיטרא דחסד, ד] ומקיף דעיטרא דגבורה, אשר שני העטרין הללו הם הנכללים כאחד צמוח דעת, וכל זה הוא אחד מכוונות העיקריות של ברכת כהנים, שהכהנים בברכתם גורמים המשכת אלו ד' אורות מקיפין (הכוונות של הדי' מקיפים הללו מתחלקים בסדר מיוחד בתוך התיבות של ברכת כהנים כפי המבואר בפרטות בדברי האריז"ל).

אך עוד מבואר שם באריז"ל, דלאשר הכהן הוא צנמינת חסד הגמור, כידוע שהכהן הוא מרכבה

שלים כל הדי' מוחין דמקיפין שהיו צריכים להיות נמשך בברכת כהנים.

והנה אמרו חכמינו ז"ל (ראש השנה כו.) 'זְכוּר וְאֲמֹר' דְּצִדְקָה אֲמֹר כִּי יָדוּעַ שְׂזָכוּר הוּא צְמִינַת חסד כי 'עיטרא דחסידים' שבדעת עיקר תכליתו להתפשט בקומת ה'תפארת' שהוא המשפיע בחינת 'זכר', וְאֲמֹר לְנוֹקְצָה הוּא צְמִינַת גְּבוּרָה, כי 'עיטרא דגבורה' שבדעת עיקר תכליתו להתפשט בקומת המלכות שהיא בחינת 'נוקבא', ושניהם - שני עטרין הללו, נכללו צמוח דעת, על כן 'זְכוּר וְאֲמֹר' הוּא דְּצִדְקָה אֲמֹר, וביאור הענין, דהנה מילת 'דְּצִדְקָה' גימטריא ר"ב, כמספר שמות הג' מקיפין 'חכמה בינה חסד', מה שצנכ הכהן להמשיך בברכת כהנים, אך נכלל אז גם צמית 'גבורה' צמית 'אֲמֹר' הנמשך על ידי הקהל.

וזהו הגרמז נקרא 'אֲמֹר לָהֶם', היינו, כי אחר שגמרו שני פסוקים אלו של 'וְדַבְּרָה דְּבַר', רמזו בכתוב באמרו 'אֲמֹר לָהֶם' היינו לבני ישראל, כי אמירת שני פסוקים אלו שייכים להקהל, כגדי להמשיך גם כן ה'גבורה' שאי אפשר על ידי הכהנים. וזה שפירש רש"י ז"ל 'כמו זְכוּר וְאֲמֹר', היינו, להמשיך כללות כל הדי' מוחין דמקיפין, של: 'חכמה, בינה, חסד, גבורה', אשר השמי צמית 'חסד וגבורה' נכללין 'דְּצִדְקָה אֲמֹר' וכמוכר לעיל.

לצד הימין של הספירות העליונות הנוטים לחסד, ועל כן לא היו ממשיכין רק שלשה מקיפין, ד'חכמה ובינה ועטרין דחסדים, אבל לא המקיפין ד'עיטרא דגבורות' שאינם שייכין לזה. והקהל לריכיס לומר אלו השני פסוקים שקודם צנכס כהנים וְדַבְּרָה ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר, דְּבַר אֶל אֶהְרֹן וְאֶל בְּנֵי לְאֹמֶר פֶּה תִּבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם, כדי להמשיך ככוונתם עשרה מקיפין ד'עטרין דגבורה, כי הראשי מצינת משני הפסוקים וְדַבְּרָה דְּצִדְקָה גימטריא עשרה, עיין צסידור ר' קאפיל (ט"א ע"ד פ"ט).

ולדעתי יש לומר לפי זה עוד רמז נאה בדברי הכתוב, כי 'וְדַבְּרָה דְּצִדְקָה' גימטריא תכ"ח, כמספר שמות הדי' מקיפין שהיו צריכים להמשיך בברכת כהנים, שהם: 'חכמה, בינה, חסד, גבורה', כי על ידי הקהל שהיו מכוונים בשתי תיבות אלו 'וְדַבְּרָה דְּבַר' בכח זה

ביאור משולב

תוכן העניין: א) ענין התשובה בערב שבת אפילו למי שלא חטא, ב) איך מתכפרים החטאים על ידי בושח.

שנסע לו מרשות יחיד, ממה שהיה לו להתדבק במלך עולמים ברוך הוא וברוך שמו הנכבד והנורא, אשר פירו נפש כל חי ורוח כל בשר איש, וברח לו לחוץ מהקדושה להכניע את עצמו ונפשו ורוחו תחת רשות הסטרא אחרא וחלק הרע, על ידי שחשב מחשבות והרהורים בעסקי העולם בלי שיזכור שהשי"ת מנהיג את הכל, וזוהו נעשה חס ושלום עבד ימשול בשרים, ושרים הולכים כעבדים על הארץ.

ובהתבוננות הלזה יגיע לו בושח גדולה וידוע מאמר רבותינו ז"ל (ברכות יב:) 'כל העושה דבר עבירה ומתבייש בה, מוחלין לו עונותיו', ועיקר הכל שהבושה יהיה מצורף בתשובה, שיהיה שב ומתחרט על זה באמת, ואז יתהפכו אצלו אותיות 'בשת' הנזכרים לצירוף 'חשב', להיות שב בכל לבבו ומחשבתו לשפוך לבו כמים לפני קונו, בזכרון כל מעשי ימי החול אשר הלפו ועברו עליו ממחשבה ודיבור ומעשה אשר לא לה' המה, ומכניע לבבו הערל, ומשבר תאות וחמדת לבו, ומקבל עליו להיות נדחה ממנו כל התאות ואהבת רעות שבעולם נגד אהבת וחמדת הבורא ברוך הוא וברוך שמו.

ואז אחר בושח ותשובה כזו, נשכ ורפא לו, פירוש שנתרפא מנגעו הרע חלק הסטרא אחרא שהיה שורה עליו בעת חטאו, ונרפא הנגע מן הצרוע, ותיכף נשאר גופו זך ונקי להיות בו די כחינת הכנה והומנה, שיוכל אור קדושת השבת לשכון בו, על דרך הכתוב (שמות כה ח) 'ושכנתי בתוכם, כי כל ענין הצרעת הבא על האדם הוא מחמת ריחוקו מאור ה', שנפסק ממנו חיות הקדושה, שזוה נצמח שיוגדל בו הצרעת כמבואר בספרים, ולכן כאשר שב למקשר עצמו בה' אז נתבטלה הצרעת ונעשה גופו זך ונקי, וזוכה שאור ה' ישכון בו.

ואף אם יוקשה לך, הלא מציינו שחוב התשובה הוא הכל לפי חומרי העונש, וכפי הפרש ארבעה חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש (יומא פו), שנצרך תשובה מיוחדת על כל סוג חטא, והאיך יוכל למחוק את כל החטאים על ידי קצת בושח. אין זה קושיא, כי זה הכל הוא רק כדי לפייס להקב"ה, אבל על כל פנים תיכף אחר שברון לבבו בתשובה, ובפרט שקדושת שבת מסייע לזה (כאשר נבאר אי"ה בשורש השש) נעשה גופו זך ונקי, להיות בו די כחינת הכנה והומנה שיוכל אור קדושת השבת לשכון בו, כרצון הבורא ברוך הוא.

ומסיים במליצת לשון חכמינו ז"ל (ברכות מו:) 'תיכף לנטילה ברכה', שתיכף לנטילת מקום מהרע יבוא שם ברכה וקדושה מאתו יתברך, ויאיר פניו אתו כלה.

המשך ענף ד

ולחבינך כמיב ענין הכנה זו של הוספת איזה רגעים ליום השבת, לידע מה שנוכל לעשות בשעה קלה הזו הניתוסף מערב שבת לשבת, דבשלמא ההכנה של העברת הסדרה וקציצת הצרפנים, רחיצה, טבילה במקוה, ממה מעשיות המוסיפין קדושה על האדם, אבל אם מוסיף איזה מיונסן של 'תוספות שבת' מה ריוויח בזה.

לכן אקדים לך, מה שכתב הרב האלהי מוריני הרב רבי חיים וויטאל ז"ל בספר פרי עין חיים (שער ערב שבת פרק א), וזה לשונו, אחר שקרא הפרשה יקבל כמורא ובושת פנים תוספת 'שבת' שהם אותיות 'בשת', כי ראוי להתבושש מקדושת שבת, עד כאן דבריו הקדושים, הנה פלל במלת קצרות ענין רב, והעונק שיש בזה הוא, כי ענין הבושח חלו בפשטות הוא שיבוש ממעשה החול, שעבר עליו בביטול רצון הבורא ברוך הוא מעבירות הגדולות או הקטנות, ודונית או שגנות, והטרה את פי ה' לעשות גדולה או קטנה.

ואף אם ימצא עצמו על הדרך הנכון, ויודע בנפשו כי לכל הפחות בשבוע זו לא עבר על רצון בוראו ממצות עשה דאורייתא או דרבנן, ומכל שכן במצות לא תעשה, אף עבירות הרגילים מאוד כמו דברים בטלים, שכחת עניית אמן, תפלה בלי כוונה, לצער את חבירו או אבק לשון הרע שאדם דש בעקביו, גם עבירות כאלו פשפש ולא מצא בעצמו, [הלואי מי שיוכל להתפאר עצמו כן], מכל מקום הנה גם הוא ישוב אל ה', ויתחרט על כל מחשבה ודיבור ומעשה שעבר עליו בכל ימי החול אשר לא לה' המה, כי בוודאי לא יצא ידי חובתו בטהרת המחשבה, כי תדע שמחשבה קלה כמות שהיא אפילו אין בה עבירה, אם אין בה כוונת מצוה לה', תיכף שורה עליו הסטרא אחרא, ואין הכוונה על עצם רע חס ושלום, רק כשמה 'סטרא אחרא' שהוא צד אחר שאינו לה', כי כשחושב מחשבה שאין לה שייכות עם ה', בזה כבר התרחק עצמו מהשי"ת ונתקרב אל הסטרא אחרא, וכבר יש לו די על מה לשוב.

ואין הכוונה על מחשבות זרות של עבירה חס ושלום, רק פשוט מחשבה בעניני העולם בלי שייכות להשי"ת, כי מיד שאינה לכוונת עבודת ה' הוא חלק הסטרא אחרא, ואין בעולם כי אם או 'מצוה' או 'עבירה', וכל מה שעושה אם אינה מצוה נעשית עבירה, ובכל דבר ודבר שבעולם אין בה ענין ממוצע כי אם אחת מאלו השתי כחינות, או הוא בגדר מצוה שעליו נאמר צדקים ילכו עם או חס ושלום הוא בגדר עבירה שעליו נאמר פשעים יקשלו עם, ובזכרו את כל זאת ומתבייש מאוד במה

הצדדים, ונמצא שהאדם משוקע בכל השבוע בעלמא דפרידא, מרוחק מהשי"ת, ואם כן איך יכנס אל תוך השבת שהוא למעלה מהטבע בגילוי אור ה', הלא זה בושח גדולה, בכל השבוע עוסק בעניני גשמיות וטבע עד שנעשה מרוחק מאוד מהשגחת ה', ועתה פתאום הוא צריך ליכנס אל תוך השבת שכל כולו הוא גילוי אור ה' וביטול הטבע, וממילא כשמגיע יום השישי והאדם מחשב האיך הייתי כל השבוע, האיך היה התנהגותי, כמה עמוק ורחוק נפילתי מהדביקות ה', אז יאחזהו בושח גדולה, ולכן צריכין קודם השבת להתרחץ מעובדין דחול, ולהתבייש ממה שהרבה פעולות גשמיות בכל ימי החול וישוב להתדבק אל ה', ולזה שפת אותיות בשת, שעל ידי הבושח ישיב אל ה' וישכ ורפא לו, ויקויים גם שפת אותיות תשב.

אך לכאורה עדיין קשה, מה מהני התשובה של בושח, הלא יש ארבע חילוקי כפרה, ועבודת התשובה הוא עבודה גדולה, ואיך שייך לעבור הכל בבושה של איזה רגעים. לזה יש לדעת, כי כל חלקי התשובה המה לגמור פרטי התשובה ולתקן את הפגם הנעשה בעולמות העליונים וכדומה, אבל הסרת זוהמת החטא נעשה ברגע אחד, כאמרם ז"ל 'המקדש את האשה על מנת שאני צדיק גמור, ונמצא רשע גמור, מקודשת, משום דאמרין שמא הרהור תשובה בלבבו, הרי שברגע אחד יכולין להסיר כל האבק המפריד בינו ובין השי"ת, ויהיה קרוב לה', ואז ימצא השבת קודש פתח ליכנס בו בשמחה.

דביקות במחשבה:

זה גם אחד מהטעמים שצוה השי"ת איסור עשיית מלאכה ביום השבת, כי עצם עסק העבודה דוחה את מחשבת האדם למטה, ומרחיקו מדביקות השי"ת, כי הדבוק באמת בהשי"ת בכל לבו ונפשו, סמוך לבו בטוח בה' שלא יעזובו, והגם שזה מדריגה גדולה מאוד והרבה עשו כרכי שמעון בר יוחאי ולא עלתה בידם [כי מדריגה זו אין שייך לרבים], והלואי מי שיהיה במדריגה זו, אבל באמת כן צריך להיות שכל איש יהודי יהיה כל כולו דבוק ומקושר 'קאנצעטרירט' על דביקות בה', ולכן צוה ה' שלא לעשות שום מלאכה, כי בזה ידע וירגיש כל יום השבת שהכל נעשה על ידי השי"ת.

וכדאי להביא מה שסיפר הרה"ק רבי יהודא מסיטטשין זלה"ה, על זקינו הרה"ק בעל ישמח משה זלה"ה, שהיה כל כך דבוק בהשי"ת במחשבתו כל רגע ורגע, עד שבאם הסיח דעתו מדביקות ה' על רגע אחד הלך תיכף לטבול במקוה לשוב על הפירוד ולהתדבק שוב בה', גם נכדו הרה"ק בעל ייטב לב זלה"ה רצה לנהוג במנהג הקדוש הזה, אך אמר שקשה לו מאוד ללכת למקוה בכל עת שיש לו היסח הדעת, לכן נהג שבכל עת ששכח לרגע מדביקות ה' במחשבתו רחץ את ידיו נטילת ידיו. והתנו הרה"ק רבי משה מראזוואדוב זלה"ה רצה לנהוג כן, אך אמר שגם זה קשה לו, ולכן הנהיג בעצמו שתמיד היה מונח על שלחנו כלי עם מים, ובכל עת שהסיח דעתו לרגע מדביקות ה' טבל את ידיו במים.

שאמירתה אין לה שייכות מיוחדת עם ה'תיקון הגדול' הנעשה בלילה הקדושה הלז, וידוע על מרן החתם סופר זלה"ה שאמר התרי"ג מצוות ביום שבועות אחר קריאת התורה, כי זה דבר פשוט וברור שכדי לקבל התורה צריכין לידע הלכותיה, ובכן אין אמירתה כמו לחש שיהיה סג' באמירה בעלמא 'דורכזאגן', רק צריכין להתבונן בכוונתה, לידע מה ה' אלקיך שואל מעמך, וכמו כאשר האדם נכנס לשרת בצבא צריך מקודם לידע כל נימוסי וחוקי הצבא, כן כל אדם הבא לצבוא צבא בעבודת השי"ת צריך לידע חוקי השי"ת, ולכן יש ענין גדול ללמוד התרי"ג מצוות.

וכמו שראינו איך רבינו בעל הש"ך זלה"ה שכל בית ישראל נשען על פסקיו בהלכה, הטריח עצמו לחבר ספר קטן הנקרא בשם פועל צדק, שבה מבוארים כל התרי"ג מצוות בקיצור נמרץ, וכתב שם הטעם שחיבר את הספר הזה, מפני שראיתי בני עמינו אין משים על לב להיות התרי"ג מצוות שגורים בפיו, ולדעתי שזה כוונת חכמינו ז"ל באמרם (שבת קלח): עתידה תורה שתשתכח מישראל שאין יודעין את פשטות מצוות התורה, ומסיים, ועל ידי שיחזרו את התרי"ג מצוות יקויים הפסוק (יהושע א ח) לא ימוש ספר התורה הזו מפיה, ויהי בו יומם וילילה, למען תשמרו לעשות פקל הפקוד בו, פי אז תצליח את דרכך וגו', ואולי נזכה שבזה תמלא הארץ דעת ורוח טהרה, ונזכה ליום שכולו אורה.

ובספר שמע ישראל מובא על הרה"ק בעל ייטב לב זלה"ה, שהיה לו שיעור קבוע בכל שבת קודש בבוקר קודם התפלה, לחזור את התרי"ג מצוות, ומצינו בספר שלי"ה הקדוש איך מפליג בגודל החשיבות ללמוד ולחזור על התרי"ג מצוות לידע בעל פה כל מצוה ומצוה, ומסיים בלשונו הקדוש שכל מי שמנדב לבו לאהבת התורה יעשה כן.

ונפלא לראות בספר הקדוש יושר דברי אמת (אות יד), שמספר מה שענינו ראו בשנת תקל"ז לפ"ק, כאשר היה על חג השבועות אצל הרה"ק המגיד מזולאטשוב זלה"ה, ובביל שני של שבועות בין מנחה וערבית דרוש דרש המגיד הקדוש מענינא דיומא, והיה בדיחא דעתיה מאוד, ואמר להציבור האם אמרתם את התרי"ג מצוות, זה לא נתקן לאמירה בעלמא, רק לאמרם כדי לעשותם, והתחיל להראות להם איך להתבונן בעת אמירתם איך אפשר לקיימם, והתחיל במצוה הראשונה, והקשה להם 'למה נכתב כפל לשון פרו ורבו, הלא שניהם ענין אחד הוא, ומספר הרה"ק רבי פייבוש מזבאריזש זלה"ה (בעל יושר דברי אמת), שמגדול הבושה לא ענה כלום, 'למה נכתב כפל לשון פרו ורבו, הלא השי"ת אמר בלשון זה כדי שנדע כברירות מה רצון השי"ת בזה המצוה, ולמה לא נתבונן במצוות ה' מה היתה כוונתו ומה הוא דורש מאתנו, ואז ענה דברי רש"י, פרו עשו פירות, ורבו שאחד מוליד הרבה.

והקשה המגיד הקדוש, אם כן היה די שיכתוב רק תיבת ורבו, והיה נוכח שם הרה"ק רבי הערש מענדל מאניפאלי זלה"ה, בנו ומלא מקומו של הרה"ק הרבי ר' זושא זלה"ה, שהתפלל הרבה בבית מדרשו של המגיד שם בעיר בראד, והוא נענה ואמר שגם בפרשת בחוקותי כתיב כפל לשון בברכת השי"ת 'והפריתי אתכם והרביתי אתכם', ואז שאלו המגיד, הרי הוספת קושיא על קושיתי, כי גם פסוק הזה צריך ביאור, ושם פירוש רש"י 'והרביתי אתכם' בקומה זקופה, והרי צריכין לידע מה זה 'קומה זקופה'.

ובספר יושר דברי אמת האריך שם בענין הזה, ובסוף (אות ט) מביא סיום התיורן שאמר המגיד הקדוש, כי האדם הולך בקומה זקופה וראשו למעלה, מה שאין כן בהמה הולכת כפופה לארץ וראשה למטה, והטעם, כי באדם יש נשמה קדושה המגביתו וממשיכו למעלה, מה שאין כן בהמה שהיא כולה גשמי וחומרי לכן פניה למטה לארץ תמיד.

והסביר שם בדרכי העבודה, שרצון השי"ת הוא שהאדם יתנהג בקדושה וטהרה ואז יהיה בבחינת אדם ההולך בקומה זקופה, וזה היתה גם ברכת השי"ת 'והפריתי אתכם' שתתברכו בעולם ותצטרכו לעסוק בעניני העולם, ואז יש חשש שהאדם יתגשם וישתקע בארציות ותאוות עולם הזה, לכן ברכם בברכה שניה והרביתי אתכם בקומה זקופה, שעם כל העסק בעניני ארציות תשאר ערליכע אידן, והכוונה שהגם שבשבת יו"ט נצטוונו לאכול סעודות גדולות עם כל ההנאות, עם כל זה צריכין לעשות הכל באופן של מצוה, שיעמיד אתכם בקומה זקופה, כי קומת האדם הוא דוגמת העשר ספירות, המוחין הם מלמעלה, והמדות הם מלמטה, וכל זמן שהאדם הוא בבחינת מוח שליט על הלב, אז מוחו גבוה למעלה מלבו והרי הוא עומד בקומה זקופה, מה שאין כן אם תאוות הלב מתגברים על המח חס ושלום, אז נכפף הראש אל הגוף, כן הסביר המגיד הקדוש זכותו יגן עלינו אמן, עיין שם באורך דברי קדשו.

הרי לן דרך הצדיקים, ללמוד כל מצוה בהתבוננות, ולהתעמק בה לידע מה היה רצון השי"ת בזה המצוה, וכשאדם מחשב כן אז הרי קיבל את התורה באמת.

ואמר הרה"ק בעל תפארת שלמה זלה"ה, שבעת קבלת התורה נתן לנו השי"ת שני מתנות טובות, [א] נתן לנו את התורה שעל ידה זוכין לחיי עולם הבא, [ב] עוד הוסיף הסגולה של מחשבה כמעשה, ומחדש לן דבר נפלא, שלכן לא נצטוונו ביום טוב שבועות על שום מצוה מיוחדת מן התורה, להורות שצריך החג הוא המחשבה, ולכן בקבלה' לחוד כבר נחשב כאילו קיים את כל התורה כולה, ולזה נקרא בשם עצרת לומר שאין בה שום מצוה מעשיות רק שבייתה ועצירה ממלאכה, וזה גם כוונת שם החג יום 'קבלת' התורה, לומר שהקבלה היא העיקר.

ובבני יששכר מבאר בזה הפסוק (שמות יא ה)

ועתה אם שמוע תשמעו בקלי, והייתם לי סגלה מכל העמים, ופירש רש"י 'אם עתה תקבלו עליכם יערב לכם מכאן ואילך', ומבאר שהקב"ה התנה עם שמים וארץ שאם לא יקבלו ישראל חס ושלוש את התורה אחזיר אתכם לתוהו ובוהו, אך זה דוקא אם לא יקבלו, אבל כיון שקיבלו, בקבלה לבד נתקיימה, אפילו חס ושלוש לא יקיימו את התורה. וכמו שרואין בכלה הנכנסת לחופה, שתיכף משקיבלה הקידושין משתנית שמה לשם בעלה, הגם שעדיין לא עשתה כלום לטובתו, וכן הוא עם התרי"ג מצוות, שתיכף כשאומרים אותה בכוונה וברצון לקיימם, נחשב כאילו עשינו אותה בפועל.

אך יש לזכור נקודה נחוצה, אמרו חכמינו ז"ל (אבות פ"ד כא) ואל יבטיחך יצרך שהשאלו בית מנוס לך, שעל פרחך אפה נוצר, ועל פרחך אפה חי, ועל פרחך אפה עתיד לתן דין וחסבון, וביאר הרה"ק מקאמאראנא זלה"ה שכמה פעמים סובר האדם שמעמדו בעבודת ה' הוא בכי טוב, כי סוף כל סוף יש לו הרבה מצוות, וחושב שהגם שכבר חטא הרבה, אבל איני רשע, לכן מסתם אכנס לגיהנום על זמן קצר למרק העוונות, והרי משפט רשעים בגיהנום הוא רק י"ב חודש, וסוף כל סוף איני רשע ואולי אצא עוד מקודם, ואחר כך תיכף אזכה להכנס לגן עדן, והכל יהא מסודר. לזה אמרה המשנה, שלא כן הוא, צריכין לחטוף לעשות עוד מצוות ועוד מצוות, כי אם יגיע נשמתו למעלה במיעוט מצוות אז לא יסייע לו הגיהנום, ויצטרך להתגלגל עוד הפעם להשלים החלוקה דרבנן שלו הכלולה מתרי"ג מצוות, הרי לן שצריכין באמת להשתוקק לקיים 'כל' המצוות, ולחטוף לעשות כל כמה מצוות שיש ביכלת.

והגם שיש כמה מניעות ועיכובים ואי אפשר לקיים כל המצוות, לזה טוב לזכור מה שאמר הרה"ק רבי מאטל סלאנימער זלה"ה בשם הרה"ק בעל יסוד העבודה זלה"ה, על הפסוק (בראשית לו יב) ונתמנע היתה פילגש לאליפז בן עשו, ונתלד לאליפז את עמלק, ופירש רש"י שהשתוקקה להתדבק בורעו של אברהם, וכשלא היה לה יכולת לזה נעשתה פלגש לאליפז בן עשו, ואמר שתמנע הוא לשון מניעה, שהיצר הרע בא לאברהם אבינו עם המון תירוצים ומניעות' שאי אפשר לו לקיים המצוות, ורצתה להתדבק בו היינו שיקבל את המניעות שלא לקיים המצוות, אך אברהם דחה אותה בשתי ידים, וקיים את המצוות מבלי להסתכל כלל על המניעות, וכן היה עם יצחק ויעקב, אכן כשכא היצר הרע עם המניעות אל עשו ואליפז שמחו לקראתו בשמחה רבה, כי עתה יתפטרו מלקיים המצוות, ונתדבקו בה, ומשם יצא עמלק.

ולכן כאשר אומרים ולומדים את התרי"ג מצוות צריכין להשתוקק לקיימם, ואז נחשב כאילו עשיתם, ובזה לא נצטרך להתגלגל, ונוכל לזכות לעולם הבא, צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה ויהיה חלקינו עמהם, אמן.



יוצא לאור ע"י
מכון שפתי חן

לקבל, לנדב, להעיר על הגליון וכן לקבל הגליון על הפאסט נא להתקשר עם המכון
646-838-1822
giljonsc@gmail.com

זכות פרנס הגליון נתגרב

לע"נ הרב הגאון הצדיק
מוה"ר ישראל חיים בן רבי שמעון סאמעט זצ"ל
בעל המחבר ספרי שמע ישראל – ובני משפחתו
שנעקר"ה ביום י' סיון שנת תש"ד לפ"ק – ת.נ.צ.ב.ה.